

10.2.2021

UPPDATERING AV DEN NATIONELLA COVID-19-TESTNINGSTRATEGIN

För att klara av eventuella nya vågor av coronaviruspandemin måste vi se till att vi i framtiden snabbt kan identifiera nya smittfall och smittkedjor för att genom begränsnings- och karantänåtgärder så effektivt som möjligt kunna förhindra smittspridning. För att kunna bekämpa epidemin effektivt krävs det tillräcklig testningskapacitet, ändamålsenliga testningskriterier, ett fungerande spårningssystem och snabba karantänbeslut. Den information som man får vid testning och spårning är även viktig för att kunna skapa en bild av epidemiläget.

På grund av erfarenheterna av coronavirusepidemin under våren 2020 hade man under hösten 2020 mycket god beredskap för att verkställa helheten *testa, spåra, isolera och behandla*. Testningskapaciteten, möjligheten att bli testad och analyshastigheten i regionerna bör följas upp och vid behov förbättras. Dessutom måste man se till att de åtgärder som vidtogs under epidemin under våren och hösten kan tas i bruk också vid eventuella framtida epidemivågor. Eftersom det har uppstått mutationer i coronavirusets arvs massa är det nu ännu viktigare att öka den nationella beredskapen att identifiera smittfall snabbt, spåra smittkedjor och hindra smittspridning.

1. Provtagning och laboratorieanalyser

1. a) Kapaciteten och en effektiv process

Den nationella testningskapaciteten är för närvarande cirka 30 000 prover per dygn och det största antalet prover som tagits per dag har varit över 26 000 prover per dygn.

Utmaningarna med att upprätthålla testningskapaciteten är fortfarande många. De största utmaningarna gäller behovet av det laboratoriematerial och övrig utrustning som krävs för omfattande testning samt tillgången till yrkesutbildad personal både för provtagning och för provanalyser. Upprätthållandet av den nuvarande testningskapaciteten är redan nu ett problem för den övriga hälso- och sjukvårdsverksamheten till exempel på grund av att de personalresurser som har överförs till provtagningen och laboratorieanalyserna skulle behövas för vården av coronaviruspatienter och övriga patienter och till exempel för vaccineringen. Att det är svårt att upprätthålla testningskapaciteten kan ibland också bero på att leveranserna av material och reagenser dröjer och på att man inte får yrkesutbildad personal tillräckligt snabbt.

Det är viktigt att alla har möjlighet att testa sig och att analysprocessen är effektiv. I vissa regioner kräver detta förbättringar genom ytterligare resurser. Målet är fortfarande att man ska kunna testa sig inom 1 dygn och att provresultaten ska vara klara inom 1 dygn. Det centrala för att uppnå

detta mål är rekryteringen av personal, de interna arrangemangen, utvecklingen av nya testningsmodeller samt ett nära samarbete mellan de offentliga och privata tjänsteproducenterna inom regionerna. Den instans som sköter spårningsarbetet bör meddelas om positiva testresultat så fort som möjligt så att man kan hitta de som exponerats och försätta dem i karantän.

Man bör i högre grad utnyttja snabbtest då detta är möjligt, även om de har sina begränsningar. Som ett alternativ till det traditionella PCR-testet kan PCR-snabbtest användas i sådana situationer där resultatet behövs snabbt. Antigentesterna är lämpliga för att användas parallellt med PCR-testerna för att identifiera dem som smittats av coronaviruset. Antigentesterna är enklare att använda än PCR-testerna och kräver varken specialutbildad laboratoriepersonal eller speciella laboratorier. Problemen med dem hänför sig till testernas noggrannhet, känslighet och tillförlitlighet samt vissa arbetarskyddsfrågor, och man måste se till att det inte finns någon risk för infektion vid behandlingen av provet. Antigentesterna lämpar sig bäst för att identifiera smitta hos personer som har symtom, förutsatt att det är högst 5 dagar sedan symtomen började. Under en epidemi eller för vissa målgrupper som har en hög prevalens av coronaviruset kan man överväga att använda antigentestet också för personer utan symtom. Ibland måste resultatet av ett antigentest ändå säkras genom ett annat mer tillförlitligt test, dvs. PCR-laborietestet.

För att analysera stora provmängder lämpar sig de vanliga PCR-tester bättre än PCR-snabbtesterna och antigentesterna.

Den nationella anvisningen om användningen av antigentester i coronavirusdiagnostiseringen uppdaterades i december 2020 <https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19/koronaviruksen-covid-19-laboratoriotutkimukset/ohje-antigeenitestien-kaytosta-koronavirusdiagnostiikassa>

1. B) Coronastammars genom identifieras genom sekvensering

Uppföljningen av genetiska mutationer av coronavirusstammarna förutsätter en sekvensering av viruset. Målet är att man ska hitta nya muterade virus så snabbt som möjligt och få veta vilka virusstammar som sprids i Finland. De positiva coronavirusprover som hänvisas till sekvenseringen är särskilt de som tas vid gränsövergångsställena och de som tas av personer som smittats utomlands och av de kontakter som identifierats vid smittspårningen. Till sekvenseringen hänvisas också prover från avvikande smittokluster och slumpmässiga prover från olika delar av landet. Uppgifterna om proverna ska specificeras så att det framgår hur stor andel muterade virus det finns i varje provgrupp. PCR-snabbtester eller sekvensering av virusets genom för att hitta kliniskt eller epidemiologiskt betydande virusvarianter rekommenderas i de situationer där det behövs för att bedöma behovet av testning av smittade personers kontakter eller för att hitta dessa kontakter.

Åtgärder och mål:

- alla de remisser till coronavirustester som utfärdats enligt de enhetliga kriterierna ska godkännas att utföras och betalas av den offentliga hälso- och sjukvården

- testningskapaciteten ska vid behov ökas genom regionala samarbetsavtal med områdets privata tjänsteproducenter och genom statlig finansiering
- antigen- och PCR-snabbtest ska utnyttjas i högre grad då detta är möjligt
- tillgången till testning ska göras smidigare och de elektroniska tidsbeställningsmöjligheterna ökas
- det ska finnas tillräckligt många olika provtagningsätt och -ställen (walk in, drive in, köande till test utan symtombedömning på förhand) och en tillräcklig mängd tester, och det ska vara smidigt att gå och testa sig
- om det verkar som att människorna inte söker sig till testningstjänsterna i tillräcklig utsträckning ska det ordnas flyttbara eller särskilda testningsställen med låg tröskel för de regioner eller befolkningsgrupper där antalet smittfall är högt. Till exempel:
 - de regioner där det bor många som varken talar finska eller svenska
 - klienterna inom missbrukartjänsterna
 - bostadslösa
- sekvenseringen av prover ökas på ett ändamålsenligt sätt så att flera prover kan sekvenseras snabbare än tidigare

2.Uppdatering av testningskriterierna

Att testningen riktas på ett ändamålsenligt sätt är ytterst viktigt för att uppnå målen för strategin. Även om luftvägsinfektionerna ser ut att ha minskat under coronavirusepidemin behövs det en tillräcklig kapacitet för differentialdiagnostik för att också kunna upptäcka övriga virus som orsakar luftvägsinfektioner och få en bild av epidemiläget.

SARS-CoV-2-testning behövs i praktiken a) diagnostiskt på sjukhusen och vid social- och hälsovårdsenheterna för vårdens och patienternas kohortering, b) för att bryta smittkedjor, c) för uppföljningen av epidemiläget regionalt och i hela landet, d) för att upprätthålla hälsosäkerheten vid gränserna.

I synnerhet för att upprätthålla gränsövergångsställets hälsosäkerhet krävs det att verksamhetsmodellerna på flygplatser, i hamnar och vid landsgränser utvecklas. Inom gränsverksamheten försöker man upptäcka smittfallen så snabbt som möjligt och ta prover och använda karantän för att hindra att viruset sprids inom landet. Institutet för hälsa och välfärd utarbetar och uppdaterar tillsammans med de behöriga myndigheterna kontinuerligt specifika anvisningar om de eventuella åtgärder som bör vidtas.

Åtgärder och mål:

- Testningskapaciteten inriktas i första hand på testning av personer som har symtom
- Följande riktlinjer ska följas i prioritetsordningen för testningen:
 - Patienter med andningssymtom som behöver sjukhusvård ska alltid testas så snabbt som möjligt, liksom också personer med symtom som arbetar inom social- och hälsovården

- Sjukdomsfall orsakade av en eventuell muterad virusstam ska undersökas och smittkedjorna utredas utan dröjsmål
- Testning av andra personer med symtom riktas på det sätt som epidemiläget förutsätter enligt de lokala smittskyddsmyndigheternas prövning
- Alla som anländer till eller återvänder till Finland från utlandet hänvisas till testning vid gränsövergångsställena i enlighet med separata verksamhetsmodeller
- Nödvändiga resor från Finland till utlandet möjliggörs genom testning av symtomfria personer och intyg i anslutning till detta utarbetas vid behov med hjälp av den privata sektorn
- När det finns testningskapacitet utvidgas testerna i så stor utsträckning som möjligt på det sätt som epidemiläget förutsätter för att snabbt bryta smittkedjorna:
 - enheter inom social- och hälsovården, förläggningar, fängelser och andra inrättningar samt olika arbets- och andra sammanslutningar där nära kontakter inte kan undvikas - låg tröskel för testning av alla personer efter ett konstaterat coronavirusfall
 - testning av skolelever och lärare, om flera coronavirusfall har konstaterats samtidigt i skolan
 - nya invånare vid omsorgs- och vårdenheter för äldre
 - regelbunden testning av personalen vid omsorgs- och vårdenheter för äldre vid sådana verksamhetsenheter där flera fall har konstaterats
 - testning av närkontakter till konstaterade fall, särskilt när detta är av särskild nytta för att karantänen iakttas eller för övrig hantering av epidemin
 - patienter som kommer till operationer och andra åtgärder med särskild smittrisk (enligt noggrannare riskbedömning av Institutet för hälsa och välfärd och verksamhetsställena, även mun- och tandvård)
 - exponerade personer som har fått larm via Coronablinkern eller som identifierats genom spårning:
 - personer med symtom testas så snart som möjligt i alla skeden av epidemin
 - symtomfria personer instrueras att gå och testa sig så snart som möjligt efter att de har fått ett meddelande om exponering i Coronablinkern
 - dessutom testas symtomfria personer som identifierats vid spårningen enligt smittskyddsläkarens prövning
- Lika tillgång till testning ska tryggas genom att kommunerna ges anvisningar om att inte ta ut avgift för testning av sådana personer som inte har hemkommun i Finland och vars eventuella försäkring inte täcker kostnaderna för undersökning och brådskande vård.
- Åtgärder som riktas till vaccinerade personer sker i enlighet med Institutet för hälsa och välfärds gällande anvisningar.

3. Kapaciteten för smittspårning

Syftet med kartläggningen av kontakterna, det vill säga spårningen, är att identifiera de personer som exponerats för smitta så tidigt som möjligt. Det är en lagstadgad uppgift för kommunerna, sjukvårdsdistrikten stöder i detta och för samordningen står Institutet för hälsa och välfärd. Att spåra smitta så snabbt som möjligt efter ett positivt fynd är det effektivaste sättet att förhindra spridning också

av muterade virus i befolkningen. Regionerna ska ha tillräckligt med kunniga personer till sitt förfogande för spårning av smittkedjor. Den epidemiologiska situationen i regionen dikterar hur mycket personal som behövs för arbetet.

Smittspårningen stöds nationellt bl.a. med hjälp av Institutet för hälsa och välfärds samordning och utbildningshelheter som ordnas i samarbete med universiteten. De som är verksamma inom den offentliga sektorn kan kontakta den aktör inom sitt område som ansvarar för smittsamma sjukdomar. De som slutfört kursen utanför den offentliga sektorn kan ansluta sig till Institutet för hälsa och välfärds lista med kontaktuppgifter. Kommunerna och sjukvårdsdistrikten kan begära en lista över personer inom sitt område: koronajaljitystuki@thl.fi.

Efter uppdateringen av Coronablinkern utnyttjas dessutom de metoder som applikationen erbjuder och som effektiviserar spårningen.

Åtgärder och mål:

- kommunerna och sjukvårdsdistrikten ansvarar för antalet yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som deltar i smittspårningsarbetet och för behovet av tilläggsresurser också i situationer som kräver särskilt snabba åtgärder
- Institutet för hälsa och välfärd ansvarar för nationellt enhetliga anvisningar på sina webbsidor
- Institutet för hälsa och välfärd ska säkerställa tillgången till fortgående utbildning som ger behörighet för smittspårningsarbete (webbutbildning)
- utveckling av systematisk datainsamling om antalet personer som exponerats för smitta och förordnats till karantän samt om riktade åtgärder och eventuella dröjsmål i fråga om dem
- vidareutveckling av funktionerna i mobilapplikationen (Coronablinkern), som förebygger spridningen av coronavirussmitta, stöder spårningen av smittkedjor och effektiviserar brytandet av smittkedjor

4.Processen för beslut om karantän

Genom att identifiera smittkedjorna och fatta tillräckligt snabba och ändamålsenliga karantänbeslut kan man förhindra vidare smitta. Målet är att göra processen för regionala karantänbeslut bättre och smidigare.

Åtgärder och mål:

- säkerställa att det i regionerna finns ett tillräckligt antal smittskyddsläkare som ansvarar för karantänbeslut
- avtala om en ändamålsenlig arbetsfördelning och tydliga roller mellan olika aktörer i regionen
- utnyttja möjligheterna med tjänsten Omaolo i processens olika skeden och informera om dem
- precisera praxis för karantän och isolering av sjukdomsfall som orsakats av det muterade coronaviruset, på det sätt som de ökade forskningsrönen förutsätter
- beakta karantänbestämmelserna som en del av hälsosäkerheten vid gränserna

5. Utveckling och kontroll av uppföljnings- och lägesbildsinformation

Med hjälp av aktuell lägesinformation kan man följa med hur verksamheten genomförs i regionerna. För att trygga detta ska uppföljningen av lägesbilden stärkas i fråga om testning och spårning, så att också effektiviteten av de åtgärder som vidtagits för att förebygga smitta kan följas upp regionalt.

Åtgärder och mål:

- datainsamlingen förenhetligas och automatiseras i syfte att minska överlappande rapportering
 - så heltäckande datainsamling som möjligt genom en enda datainmatning
 - insamling av uppgifter som baserar sig på enkäter ersätts stegvis med analys av registerbaserad information
- regelbunden övervakning av den regionala tillgången till coronavirustest
- följa upp genomförandet av smittspårningen, lägesbilden, funktionsförmågan och tillräckliga resurser
- yrkesmässig användning av Omaolo-tjänsten vid bedömningen av coronasyntom utvidgas till olika kommuner och ansluts till bokningen av coronavirustest via webben
- registerbaserad bedömning av coronavirussjukdomens eventuella långvariga hälsoeffekter
- uppföljningsinformation som samlas in om coronavirusepidemin analyseras systematiskt och utnyttjas som en del av den mer omfattande utvärderingen och undersökningen av befolkningens hälsa och välfärd, servicesystemet och konsekvenserna av epidemin
- föregripande samarbete med tillsynsmyndigheten